

TEZĂUR LITURGIC
27 NOIEMBRIE
SF. IUSTIN POPOVICI

VIATA
SF. MARE
MUCENIC
IACOB PERSUL

BELGRAD, 1977

Архимандрит ЈУСТИН Поповић

ЖИТИЈА СВЕТИХ

27. НОВЕМБАР

СТРАДАЊЕ СВЕТОГ МУЧЕНИКА ЈАКОВА ПЕРСИЈАНЦА

СВЕТИ мученик Јаков рођен је у Персији, у граду Елапи, од хришћанских родитеља, и васпитан у хришћанској вери. Он се ожени хришћанком, и живљаше у великом богатству и части, пошто уживаше велику љубав персијског цара Издигерда и прејемника његовог Варахрана,^[1] који га постави за управника овога двора. Но све те благодати и почести царске саблазнише Јакова као човека, те отиде од хришћанске вере и заједно с царем принесе идолима жртву и поклони им се. Када за то сазнадоше његова мајка и жена, оне му упутише писмо у коме су му писале овако:

„Бедниче, зашто ти ради славе људске остави Бога, Цара Небесног? Угађајући пролазноме цару, ти изгуби живот бесмртни. Служећи распадљивоме, ти се одрече нераспадљивога. Ти Истину промени на лаж, пошто оставивши веру Христову ти прими обману ђаволску. Покоривши се цару смртноме, ти презре Судију

живих и мртвих. Докопавајући се љубави људске, ти учини себе недостојним љубави Божије и лиши себе небеских блага. Ми плачемо и ридамо због тебе, јер ти, дојучерашњи син светлости, начини сада себе сином таме и пакла. Но знај, ако се не одвратиш од те ђаволске обмане, нећеш имати удела с нама, јер ми нећемо ни да видимо тебе, идолопоклоника. И када гњев Божји постигне цара и пријатеље његове и тебе, онда неће бити повратка, и ти ћеш заплакати горко видећи себе мучена у паклу огњеном. Стога те са сузама молимо: обрати се ка Христу, да би избегао гњев Божји. Испуни нашу молбу брзо, иначе биће касно“. Ово писмо од мајке и жене би предато Јакову када се он са царем налажаше изван града. Прочитавши писмо Јаков би ганут, помисли у себи: Када се чак мајка моја и жена моја одричу мене зато што сам се одрекао Христа, и неће да ме виде, – шта ли ће тек бити са мном у будућем веку, када дође Бог да суди живима и мртвима и узврати свакоме по делима његовим? – Опет прочитавши писмо пажљиво, он горко заплака, и стаде ридати кајући се за грех свој. Затим рече себи: Знај шта ћу урадити да ми душа не пропадне потпуно: куцаћу неодступно у врата милосрђа Божија док ми их не отвори. А знам да ће ми их Он отворити, јер је жалостив и

милостив, и не жели смрти грешника, него с радошћу прима онога који се каје.

Док Јаков тако плакаше и говораше себи, неки од незнабожаца видеше га и познаше да је хришћанин, па отидоше и обавестише о томе цара Варахрану. Цар призва к себи Јакова и рече му: Кажи нам истину: јеси ли назарећанин?

– Јаков одговори: Да, назарећанин сам. – Дакле, ти си волх? упита цар. – Не, ја нисам волх већ хришћанин, одговори Јаков. – Тада цар рече: Бедниче и неблагодарниче! ниси ли од мене и од оца мога добио много дарова и почести? – Јаков одговори: Где је сада отац твој? Ето, телом он трули у гробу, а душа му је бачена у пакао.

Чувши такве речи цар се силно разгњеви, и рече Јакову: Таквомли благодарношћу узвраћаш мени за моју досадашњу љубав к теби, чијим си се плодовима наслађивао до сада? Ти се противиш мени, и оца мога пањкаш. Знај дакле, ти си заслужио смрт. Али, ја те нећу погубити мачем, да ти не би умро брзом смрћу; напротив, ставићу те на многе и дуготрајније муке, па предати најгорчијој смрти. – Јаков одговори: Што желиш чинити, царе, чини брзо; но знај да ме неће уплашити речи твоје, које су сличне ветру који дува на стену, нити ће ме устрашити претње твоје. Ја се не бојим смрти, знајући да привремена смрт није смрт већ сан, јер ће као

из сна устати из својих гробова сви људи у време страшног другог доласка Христа мог и Господа – Цар рече на то: Нека те, назарећанине, не обмањују они који смрт називају сном и уче не бојати се смрти, које се чак и цареви боје. – Светитељ одговори: За праведнике смрт је покој, а за вас неверујуће и грешне смрт је почетак вечних мука.

Тада цар призва саветнике и пријатеље своје, и саветова е с њима каквим мукама да погуби Јакова. И после тога, на застрашење других Персијанаца идолопоклоника, да и они, слично Јакову, не отпадну од своје вере, измисли за светог Јакова овакву казну: да сваки део тела његова буде засебно одсечен и дробљен. – Целати онда, по царевом наређењу, поведоше светог Јакова на место мучења, да му тело издробе по броју удова тела. За светим Јаковом иђаху на место мучења многи његови знанци, и достојанственици, и војници, желећи да виде његово страдање и кончину. А кад приспеше на одређено место, светитељ умоли своје целате да му даду мало времена за молитву. И подигавши очи своје к небу он се мољаше говорећи: „Господе Боже мој, услыши мене слугу Твога! погледај са свете висине Своје и подај ми крепост и силу у час овај, да претрпим мучења ова и крвљу својом искупим сагрешење своје, јер

се одрекох Тебе, Творца и Владике мога. Сада ја тугујем због тога и обраћам се к Теби, Богу моме, исповедам име Твоје свето, и душу своју полажем за Тебе. А Ти Господе, пошљи ми помоћ у страдањима мојим, да непријатељи Твоји виде и да се постиде, што си ми, Господе, помогао и утешио ме“.

Док се светитељ тако мољаше, к њему приступише целати, обнажише га, растегоше му руке и ноге, говорећи: Шта ћеш сада радити, Јакове? теби више помоћи нема, јер нам је наређено да тело твоје исечемо на комаде: прсте руку и ногу твојих, и сво тело твоје од врата до пета ми морамо сећи, а напослетку имамо ти и главу одсећи. Стога размисли шта је за тебе боље: или да се покориш царевој вољи, и останеш жив, здрав и читав, или да паћенички умреш у страшним мукама?

Исто тако светом Јакову с плачем говораху и неки од његових пријатеља: Зашто узалуд погубљујеш душу своју? сажали се на себе и не убијај дивну младост своју, испуни цареву вољу, поклони се боговима нашим, да би остао у животу; а Богу своме, ако хоћеш, служи тајно. На то светитељ, отворивши уста своја, рече: Не плачите за мном, него плачите за собом и за децом својом. Ја одлазим у вечни покој, а ви ћете отићи у вечиту муку. Јер касалећи моје

удове, ви ми тиме припремате неисказано блаженство на небу, а себи – ужасно мучење у паклу, где ћете горети у неугасивом огњу заједно са демонима којима се сада клањате.

При тим речима светитељевим један од надзорника царских поче тући целате, говорећи: Што стојите гледајући на њега? Приступите извршењу онога што вам је наређено.

И одмах један од целата ухвати десну руку светитељеву и одсече му палац. А блажени Јаков, гледајући у небо рече: Помоћи моја и надо моја, Господе Боже! велики у крепости, Ти божанским прстом Својим изгониш демоне, прими као грану од дрвета овај прст мој, одрезан силом демонском, и буди ми милостив јер и од чокота се одрезују лозе, да би се подмладиле, и веће порасле, и много рода родиле. – Надзорник пак царски, сажалевајући светитеља, рече му: Поштеди себе, Јакове, и послушај царско наређење: поклони се боговима нашим, да би остао у животу. Ти видиш, свима нам је жао тебе. А за одрезаним прстом немој жалити: лекари ће те излечити. Само немој више убијати здравље своје и лепоту младости своје. – Блажени му одговори: Зар ти не знаш да кад се обрежу лозе на чокоту, чим сунце стане загревати земљу, обрезана места успупоље, и затим почињу расти и род доносити? Тако бива

и са верним синовима Божјим: насађени у винограду Божјем и накалемљени на прави Чокот – Господа Исуса, који је рекао: Ја сам чокот а ви лозе (Јн. 15, 5), они се сада обрезају привременом смрћу и васкрсавају у будућем веку, где се зелене и украшују непролазном славом и доносе плодове вечне награде.

Тек што свети мученик заврши своју реч, целат му опет приђе и одреза му други прст. Међутим светитељ, трпељиво подносећи муке, кликну: Прими, Господе, и другу лозу од Твог чокота, који засади десница Твоја. – Лице пак светитељево беше светло и препуно радости, као да доживљује не велика мучења већ највишу насладу.

Тада светитељу одрезаше и трећи прст. А он рече: Ослобођен од три у свету искушења (тојест жеље тела, жеље очију и гордости живота), ја благосиљам Оца и Сина и Светога Духа, и са Три младића спасена из огња исповедам Тебе, Господе, и заједно са ликом Мученика певаћу име Твоје, Христе.

Кад четврти прст одрезаше мученику, он ускликну: Ти који примаш хвалу од четири животиње, прими као жртву Теби страдан.е четвртог прста мог, одрезаног за исповедање светог имена Твог.

Пошто пак светом Јакову одрезаше пети прст,

он узвикну: Настаде весеље моје као на свадби пет мудрих девојака.

Тада мучитељи, пре но што приступише одрезивању прстију на левој руци светитељевој, почеше га саветовати: Јакове, поштеди сада душу своју и не погубљуј себе, него испуни цареву вољу, да би остао читав. Зар ти није боље да останеш неповређен и жив, него да доживљујеш ове муке и умреш? Немој туговати што си изгубио једну руку, јер у свету има много људи са једном руком а изобилују богатством и почастима, и уживају сва блага на земљи. – Светитељ им одговори на то: Када пастири стригу овце, они, остригавши десну страну, зар остављају леву неостриженом? Ја сам овца стада Христова, која је предала себе у руке ваше Господа мога ради, да удове моје одсечете као што се стриже вуна. И пошто ми је десна рука већ одсечена, зар ћу поштедети леву? Не, нећу поштедети и све удове моје, и свући ћу вас цело тело моје трулежно, да бих се обукао у нетрулежност.

Затим погледавши у небо, свети мученик рече: Ја сам мали и ништаван пред Тобом, Господе! Ти, велики Бог, умалио си себе обукавши се у наше обличје, и претрпео си за нас распеће и заклање; и ја, Владико мој, не могу подражавати Твоја страдања, но ипак предајем себе на муке и

смрт, да би Ти у време свеопштег васкрсења подигао мене жива и цела.

Када свети страдалац оконча своју реч, мучитељи опет приступише к њему и одрезаше му први прст леве руке. А о“ рече: Благодарим Ти, свехвални Господе, што ме удостоји да и шести прст принесем Теби, који си у шести дан и час раширио на Крсту пречисте руке Своје. Затим одрезаше светитељу седми прст; и тада он ускликну: Раније, уста моја заједно са пророком Давидом хваљаху те седам пута на дан за судове правде Твоје, а данас са седам прста, одрезаним за Тебе, прослављам милост Твоју коју си показао на мени.

И одрезаше светом Јакову осми прст, а он повика к Богу: Господе, Ти сам по закону прими обрезање у осми дан, а ја примам одрезивање осам прстију да, одвојивши се од безаконих и поганих људи, сјединим се с Тобом, Спаситељем мојим, и прешавши из тела, угледам пресвето Лице Твоје, које душа моја тако жуди видети као што жедна кошута јури на изворе водне.

После тога одрезаше светитељу девети прст. А он кликну: Христе мој, Ти си у девети час предао на крсту дух Свој у руке Оцу, а ја у болу одрезаног деветог прста мог приносим Ти благодарење што ме удостоји да будем распрострт ради одрезивања удова мојих за свето име Твоје.

Онда одрезаше светитељу десети прст. А он, хвалећи Господа, громко изговори: На десетоструном псалтиру певам Те, Боже, и благодарим Те што ме удостоји претрпети одсецање десет прстију мојих за десет заповести Завета Твога, исписаиих на две таблице.

Тада неки од присутних велможа царских, који беху пријатељи светог Јакова, горко плачући, почеше му говорити: Мили пријатељу наш, молимо те, послушај нас: испуни цареву вољу, да не би у страшним мукама умро. За прстима пак својим немој жалити, јер те искусни лекари могу излечити; само ти сам поштеди себе, да не будеш лишен слатког света овог: имаш огромно имање и можеш живети у миру. Јер, да си сиромах, могао би помислити: каква ми је нада и корист од живота, када не могу да радим и издржавам себе? Међутим, ти си богат, и имаш много злата; и ако само хоћеш, можеш сјајно живети у сластима овога света, и веселити се са својом супругом, и с мајком, и с милим пријатељима својим. Зашто хоћеш да душу своју узалуд погубиш? Реци само једну реч, покоривши се царевој вољи, па ћеш одмах бити ослобођен мучења.

Погледавши на њих, блажени Јаков рече: Нико не може два господара служити;^[2] и ниједан који метне руку своју на плуг па се обзире

натраг, није приправан за царство Божије.[3] Јер је Господ мој рекао: Који љуби оца или матер већма него мене, није мене достојан; и који не узме крста свога и не пође за мном, није мене достојан.[4] Зато нећу послушати ваш савет, јер ваше речи вуку у погибао. Ја вас нарочито молим: немојте ме штедети, него поступите са мном како вам је наређено. Тада се мучитељи распалише гњевом, па приступивши светом мученику одсекоше му палац десне ноге. А мученик кликну: Слава Теби, Христе мој! Теби не само руке него и ноге бише прободене, и источише крв; молим Те, удостој ме тога, да моја десна нога, која пострада одсецањем палца, стане макар са последњима с десне стране Тебе.

Онда светитељу одрезаше други прст на истој нози. А блажени светитељ настави славити Бога: Овога дана, Господе, на мени се удвостручи Твоја милост и сила, јер ћу ја, претрпевши одсецање и овог другог прста, поћи к Теби, свемоћном и животворном Богу мом који ме избавља од друге вечне смрти.

Одрезаше блаженоме и трећи прст, па га бацише пред њега. Блажени, погледавши на њега осмехну се, и рече: Иди у име Свете Тројице к својој сабраћи и ти, трећи прсте; ти ћеш, као зрно пшенично које је пало у земљу и

умрло за Христа васкрслог у трећи дан, добити заједно са другим члановима тела мог велику награду у дан свеопштег васкрсења.

После тога одсекоше мученику четврти прст. Тада он громко узвикну: Што си клонула, душо моја, и што си жалосна? Уздај се у Бога^[5] који ме спасава силом четворокраког крста, јер исповедам свето име Његово.

Одсекоше светитељу и пети прст, а он продужи славити Господа Бога, кличући: Господе, сада ћу почети благодарити Тебе који си претрпео на крсту пет рана, и прослављаћу помоћ Твоју, јер ме Ти чиниш достојним удела верних слугу Твојих, који су пострадали за Тебе и умножили датих им пет таланта.

После тога мучитељи стадоше одсецати мученику прсте на левој нози. Када му одсекоше мали прст, свети мученик узвикну: Буди храбар и ти, мали прсте, шести по реду између одрезаних, јер се надам у милостиво укрепљујућег ме Бога, који у шести дан створи тебе малог заједно с великима, па ће и тебе малог васкрснути као и велике. Јер када ни једна длака на глави човековој неће погинути без воље Божије, утолико пре ти мали прсте нећеш се одвојити од других већих прстију, него ћеш се подједнако с њима прославити као што и страдаш подједнако с њима.

И одрезаше седми прст светоме Јакову, а он громко кликну: Разорите ову стару кућу у којој се скрива седмоглава змија,^[6] а мени се припрема од Творца, који је у седми дан отпочинуо од дела Својих, кућа неразорива, нерукотворена, вечна на небесима.

Кад блаженом мученику одсекоше осми прст, он рече: Онај који је у Нојевом ковчегу спасао осам душа од воде, спашће и мене који проливам крв своју као воду. Ето, одсекоше ми и осми прст; и као што наковањ под ударцима чекића не осећа бол него постаје још тврђи и чвршћи, тако и ја не осећам болове при одрезивању делова мојих, јер ме благи Лекар, сам Творац, укрепљује и олакшава ми страдања; Он ће ме, после свих седмица земаљског живота мог, када настане свеблажени осми дан вечности, потпуно васпоставити.

Тада одрезаше светитељу девети прст. А он се мољаше: Молим Те, Боже истинити, утврди ме у трпљењу, јер се душа моја узда у Тебе који си утврдио у благодати Својој и у непогрешивости Девет Чинова Ангелских, удостој с њима стајања пред Тобом и мене који претрпех одсецање ових девет прстију с ногу.

И одсекоше блаженоме мученику десети прст на нози. А он громко кликну: Исусе Христе, савршени Боже и савршени човече, ево

приносим Ти на жртву две десетице мојих прстију. – Затим додаде и ово: Суди ми Боже, и расправи парбу моју с народом рђавим (Псал. 42, 1), јер безбожници не поштедеше Твоје створење, него као немилосрдни вуци растргоше све удове моје.

Међутим, тамо стајаше огромно мноштво људи и жена, старца и младића, и посматраху мучење светог Јакова, и дивљаху се таквом трпљењу његовом. А страдалац Христов, погледавши на мучитеље, рече им: Што стојите узалудни? сеците дрво чије гране већ одсекосте. –

Мучитељи му приђоше, и одсекоше му десну ногу. А он кликну: Сада приносим на дар Цару Небескоме оруђе стајања мог пред Њим, из љубави према коме и трпим ова мучења, да би моја одсечена десна нога стајала у царству Његовом.

Затим му одсекоше леву ногу. А он погледавши у небо рече: Услиши ме, Господе, јер је блага милост Твоја; Ти си Бог који чини чудеса: учини са мном знамење на добро: избави ме од стајања с леве стране.

После тога одсекоше светитељу десну руку. А он ускликну: Господе, певаћу милост Твоју вавек; јављаћу истину Твоју из нараштаја у нараштај, јер се јасно испуњују на мени ове речи Твоје: Ако те десна рука твоја саблажњава, одсеци је и

баци од себе (Мт. 5, 30).

Тада светом Јакову одсекоше леву руку. А он рече: Неће Те мртви славити, Господе, ни они који силазе у ад и држе се на животном путу леве стране, тојест неправедних дела, него ми живи који одбацујемо леву страну, тојест неправду, благосиљаћемо Тебе, Господе, од сада и до века.

Онда светитељу одсекоше десно раме. А он рече: Хвали, душо моја, Господа. Хвалићу Господа за живота свога, певаћу Богу своме док ме је год (Псал. 145, 1-2). Јер Онај који је нашао изгубљену овцу и дигао је на раме Своје, и поставио је с деоне стране себи,^[7] опоменуће се и овог десног рамена мог; и нашавши га одсеченим, поставиће га с десне стране себи. И одсекоше светом мученику лево раме. А он рече: непријатељи ме опколише са свих страна. Но Господ је помоћник мој и похвала моја; Њему је власт на рамену; Он је Спаситељ мој: Он неће допустити да ја, који претрпех одсецање левог рамена овог, скренем улево у власт таме. Затим почеше сећи светом Јакову голени до самих колена. Осећајући страшне болове, светитељ повика: Господе Боже мој, Ти указујеш помоћ онима који се боје Тебе и уздају у Тебе, помози и мени, служи Твоме, јер ме обузеше самртни болови. – Чувши то, мучитељи му

рекоше: Не говорисмо ли ми теби, да ћеш доживети страховита мучења и ужасне болове? Али, ти нам ниси веровао. – Но храбри страдалац одговори им: Зар не знате зашто осетих болове? Зато: да се обелодани да сам телесан; до сада, уз помоћ Божију, ја ни у шта не сматрах сва мучења, као бестелесан; а сада, осећајући болове као што је природно, ја се показујем телесан. Но Господ ће ме ускоро обући у ново тело, које ваша оруђа за мучење неће никада моћи ни сећи ни мучити.

Сва ова мучења светог Јакова од стране његових мучитеља трајаху од самога јутра до три сата после подне, и за све то време из његовог мученог тела излажаше силан миомир. Када, најзад, мучитељи престадоше истјаавати светог мученика, војник Христов, који својим страдањима победи ђавола, кликташе к Богу: Свет си, Свет, Свет, Боже Сведржитељу, Оче и Сине и Свети Душе, хваљен од Херувима, слављен од Серафима, и прослављан од свих Небеских Војски, и обожаван од сваког живог створа, погледај на мене, Боже живих и мртвих, и услиши ме једва живог. Ето, одсечени су ми сви удови, и ово тело моје лежи као мртво, са нешто мало живота у себи; и ја немам ноге, на којима бих стајао пред Тобом, Господе; немам руке које би на молитви пружао к Теби,

Владико; немам колена на која бих падао метанишући пред Тобом, Створитељу мој; одсечене су ми руке, ноге, рамена, и голени, и ја сам бачен преда Те, Свевидче, као разваљена кућа, и као дрво без грана. Стога Те молим, Човекољупче, не остави ме до краја него изведи из тамнице душу моју.

Када се свети мученик тако мољаше, један од присутних узео нож и одсече му чесну главу. И тако завршивши свој подвиг мучеништва, свети Јаков предаде свету душу своју у руке Божије. А чесно тело његово, раскомадано лежаше на земљи до ноћи. Ноћу пак благоверни људи сабраше све делове искасапљеног тела, и сахранише их заједно. са преосталим телом, славећи Оца и Сина и Светога Духа. Амин.

НАПОМЕНЕ:

[1]Издигерд I царовао од 399. до 420. године; син његов Варахран царовао од 420. до 438. године.

[2]Мт. 6, 24.

[3]Лк. 9, 62.

[4]Мт. 10, 27, 28.

[5]Псал. 41, 6.

[6]Подразумева се ђаво, који је грехом отрулежио људску природу.

